

зазначають, що наявний спрощений підхід при унормуванні обмежень сфери застосування негласних слідчих дій не зовсім задовольняє слідчу практику та на їх погляд негласні слідчі дії доцільно дозволити при розслідуванні: по-перше тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, по-друге, усіх злочинів та інших кримінальних правопорушень проти національної безпеки України, по-третє при розслідуванні кримінальних проваджень пов'язаних статтями 149 КК України «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини», ст. 162 КК України «Порушення недоторканості житла», ст. 163 КК України «Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку, чи через комп'ютер», по-четверте, усіх корупційних правопорушень віднесених відповідно до ст. 216 КПК України до підслідності державного бюро розслідувань та Національного антикорупційного бюро України, по-п'яте «кіберзлочинів», передбачених розділом 16 КК України, по-шосте, при здійсненні спеціального (заочного) досудового розслідування відповідно до положень глави 24(1) «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» [3, с. 107], що ми підтримуємо. Втім підняті питання не є остаточними і підлягають окремому дослідженню або науковому вивченню.

Список бібліографічних посилань

1. Багрій М. В., Луцик В. В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія. Харків : Право, 2017. 376 с.

2. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : затв. наказом Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 01.10.2017).

3. Корнієнко М. В., Тертишник В. М. Концептуальні проблеми процесуального інституту негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 39, т. 2. С. 105–109.

Одержано 02.11.2017

УДК 159.99

Ольга Юріївна ТЕТЮШЕВА,

слухач магістратури Національної академії внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Складна політична та економічна ситуація в Україні спричинили значне зростання рівня злочинності в нашій державі. Так, зі слів экс-голови Національної поліції Х. Деканоїдзе, лише минулого року кількість злочинів збільшилась на 25 %. Крім того, в рамках реформування правоохоронної системи України, актуальним стало питання нестачі кваліфікованих, досвідчених кадрів спроможних ефективно виконувати одне з основних завдань поліції – протидіяти злочинності. Практичні потреби поліції, яка веде активну роботу з розслідування злочинів та їх профілактики, а також збільшення спектру наукових досліджень, зумовили зростання інтересу до психологічних аспектів злочинності в останні роки.

Зрозуміти будь-яку поведінку, злочинну у тому числі, неможливо без глибокого знання психології особистості, психологічних механізмів та мотивів, соціально-психологічних явищ і процесів. Такі знання ні в якому разі не можуть бути отримані лише шляхом вивчення наукових робіт та кримінальних справ, при ігноруванні «живого» злочинця з усіма його пристрастями і потребами, з його складним і неповторним життєвим шляхом, а іноді й трагічною долею, специфікою індивідуального обліку.

Ми поділяємо позицію, що психологія – не відвернена наука, присвячена рішенням тонких і складних теоретичних питань, а важлива і необхідна ланка в освіті будь-якого культурного

спеціаліста. Майже немає виду діяльності людини у якій втручання психологічної науки не привело б до її полегшення і упорядкування.

Без знання психічних закономірностей неможна керувати людьми. Тому серед наук, які допомагають правоохоронній діяльності, важливе місце займає і психологічна. Вона розкриває закономірності, знання яких необхідно кожному, хто покликаний впливати на людей, направляти їх зусилля, виховувати їх. Знання психології має велике значення для встановлення істини, адже щоб зробити правильні висновки, необхідно знати і дотримуватись законів психології. Крім того, знання психології дає можливість контролювати власні пізнавальні, вольові, емоційні процеси, перевіряти та спрямовувати ці процеси у інших осіб, правильно приймати рішення.

Мета діяльності слідчого – правова охорона основних соціальних цінностей, встановлення істини при розслідуванні скоєних кримінальних правопорушень, передача винних осіб суду. Саме тому професійно-психологічні особливості особистості логічно зумовлені соціально-політичними, моральними і психологічними особливостями його діяльності.

Діяльність слідчого характеризується процесуальною регламентованістю засобів та строків слідства, формалізованістю соціально-рольової функції слідчого; певною пізнавально-пошуковою діяльністю; оперативністю та конспіративністю дій; спрямованістю на подолання можливої протидії зацікавлених осіб, наявністю владних повноважень, широкою соціальною комунікативністю, підвищеною одноосібною відповідальністю за прийняті рішення.

Збираючи факти, досить часто слідчий заздалегідь не знає кінцевого результату збору цієї інформації, не може уявити повну модель події яка сталась. Ця особливість пізнавальної діяльності призводить до суттєвих труднощів при зборі, відборі, оцінці такої інформації, до необхідності перевірки великої кількості найрізноманітніших версій щодо природи та дійсної цінності тих чи інших фактів, взаємозв'язку між окремими фактами. В діяльності слідчого суттєве значення набувають криміналістичні знання та досвід, які створюють умови для розуміння існуючої інформації, її пошуку, правильного її вибору. Такі психологічні знання та досвід є необхідною передумовою і для активізації відтворюючої уяви.

Різнманітність завдань, які ставляться перед слідчим, вимагає від нього наявності різнманітних якостей, навичок та знань, у тому числі і психологічних. Для того, щоб вони могли бути використані у складних ситуаціях при розслідуванні злочинів – ці знання мають бути систематизовані. У зв'язку з цим, а також з метою ефективного використання об'єктивних психологічних закономірностей, які діють в період тієї чи іншої слідчої дії, слідчий повинен мати ще й психологічну програму, що озброїть його методами діагностики особистості та організації психологічного впливу на особистість з метою отримання інформації та здійсненні превентивних заходів. Такий стан справ зумовлює об'єктивну необхідність у залученні до діяльності слідчого кваліфікованих психологів.

Постійне спілкування з людьми, що є носіями негативних психічних явищ, необхідність встановлювати факти і обставини, які викликають негативні емоції, – все це суттєво ускладнює процес пізнання та може призвести до помилок. Закономірності психологічної науки полегшує розробку способів, які ліквідують або суттєво знижують дію негативних умов пізнання, створення таких умов діяльності, які будуть попереджувати помилки при сприйнятті, оцінці фактів зі сторони поліцейських. Для встановлення істини необхідно не лише знати, які зміни відбуваються у психіці людини, але й вміти правильно взаємодіяти з ними з метою отримання свідчень, які об'єктивно відображають події, які були ними сприйняті. Без значних психологічних знань вкрай важко визначити спосіб впливу на людину, оцінити його результати, досягти зміни напряму психічних процесів, стану осіб, через яких встановлюється об'єктивна істина.

На сьогоднішній день робота психологів здійснюється у складі кадрових апаратів, а діяльність служби психологічного забезпечення в органах та підрозділах Національної поліції України зумовлена виключно потребами кадрового забезпечення: добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських, атестування поліцейських, добору кандидатів на навчання до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, психологічного супроводження поліцейських, включаючи тих, які брали безпосередню участь в антитерористичних операціях, в інших випадках, передбачених законодавством України. Психологічні знання та навички психологів направлені на діагностику якостей та станів особистості, рівня її інтелекту, особливостей мислення, пам'яті, уваги, способу прийняття самостійних рішень, наявності лідерських якостей, схильності до управлінської діяльності,

прогнозування успішності поліцейського (кандидата на службу в поліцію) в певних умовах службової діяльності.

Кваліфікована допомога психолога стає необхідністю для слідчих підрозділів Національної поліції України. Психологічне супроводження слідчої діяльності поліції сприяло б не лише збільшенню кількості розкритих злочинів, а й значному підвищенню якості роботи поліції в цілому.

Одержано 09.11.2017

УДК 93:347.195.2

Марія Анатоліївна ТІХОНОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4836-5928>

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СТВОРЕННІ ТА РОЗВИТКУ СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ НА РУБЕЖІ ХІХ–ХХ СТОЛІТЬ

Кінець ХІХ – початок ХХ століття в Україні відзначився зростанням спортивного руху. В ці часи були створені та діяли такі спортивні товариства, як «Поділля» у Тернополі, «Україна», «Січ», «Пласт» у Львові, «Сянова чайка» у Перемишлі, в Одесі існувало і діяло відділення німецького спортивно-гімнастичного товариства «Пальма» тощо [1, с. 107]. Ці організації утворювалися не тільки з метою фізичного виховання молоді, але й з метою формування національно-визвольного руху молоді в Україні: «Українські тіловиховні організації Галичини, програми яких були розроблені на національних засадах, знаходячись під впливом сусідніх народів (чехів, поляків), запозичували лише назву, структуру, окремі положення статутів. Але завдання, зміст діяльності, кінцева мета виходили із тогочасних потреб національно-визвольного руху: формування національно-свідомого, загартованого душою і тілом борця за визволення українського народу, здобуття вільної, незалежної Української держави» [2, с. 7]. Діяльність спортивних товариств Східній Галіції регламентувалась законом «Про товариства» від 1897 р., яким встановлювалися правові основи заснування, здійснення і закінчення діяльності громадських організацій, а діяльність спортивно-гімнастичного товариства «Пласт» окрім закону «Про товариства» також регламентувалась «Законами Українського пласту» [3, с. 24].

Що стосується спортивних товариств, які діяли на тій території України, яка входила до складу Російської імперії, то їх діяльність регламентувалась «Высочайшими утвержденными основными государственными законами». Крім цього обов'язковим для створення спортивного товариства в означені роки був дозвіл поліцеймейстера і статuti таких товариств з візою міністра внутрішніх справ затверджувалися в «губернському в справах товариств присутствії» [4, с. 2]. В 1906 році було прийнято закон «Про відкриття культурно-просвітницьких товариств», в роз'ясненнях до якого поліції надавалися великі повноваження щодо довільного тлумачення і зволікання при затвердженні статутів спортивних товариств, іноді поліція на себе перекладала навіть повноваження щодо складання правил для членів спортивних товариств [3, с. 25–26]. У 1913 році була створена «Канцелярія Головноспостерігаючого за фізичним розвитком народонаселення Російської імперії», а в 1914 році при Головноспостерігаючому була створена рада, до якої входили представники окремих відомств і спортивно-гімнастичних товариств. В 1915 році, усі спортивні товариства отримують єдиний статут, який затверджувався в тому числі і Міністерством внутрішніх справ [3, с. 27].

Урядом СРСР на початку 20-х років ХХ ст. було прийнято програму, в якій чільне місце займала: «... культурная революция, уничтожившая неграмотность и впервые мобилизовавшая силы и средства на физическое воспитание народа» [5, с. 9]. А 27.04.1918 року Всеросійський ЦВК Ради робочих, солдатських і селянських депутатів видав декрет «Про обов'язкове навчання військовому мистецтву», в якому зазначалося, що у військовому відомстві республіки в центрі й